

Visie op taalbeleid

Notitie 1

Minister van Onderwijs en Cultuur

Mw. O.V.E. Leeflang

April 2006

VISIE

Het huidige kabinet staat voor de promotie van de Antillen als een meertalige gemeenschap.

De Nederlandse Antillen heeft zich altijd geprofileerd als een land waar meerdere talen worden gesproken. Dit is ons sociaal-economisch wapen en schild geweest, maar ook onze kracht.

Des te meer nu de grenzen vervagen en er praktisch geen barrières zijn voor interactie met de wereld, moeten we blijven investeren in dat wat ons altijd een voorsprong heeft gegeven namelijk onze meertaligheid.

Instructietaal in het Funderend Onderwijs.....	4
Leermiddelen.....	5
Taalbeleid.....	6
Huidige stand van zaken in het taalbeleid.....	7
Tweetaligheid.....	8
Klaretaal.....	10
Meerdere instructie talen in het Funderend Onderwijs.....	10
Beslispunten.....	10

Instructietaal in het Funderend Onderwijs

In 2002 is een begin gemaakt met een fundamentele verbetering van het basisonderwijs.

Alle instanties en actoren en *stakeholders* waren overtuigd dat het onderwijs vernieuwd moest worden. Er moest een verschuiving plaats vinden van methodecentraal naar kindcentraal gericht onderwijs.

In 2002 is de Funderend Onderwijs geïmplementeerd op alle scholen op de Antillen.

De visie over de instructietaal in het funderend onderwijs is verschillende malen gewijzigd.

Het concept Landsverordening eerste versie gaat uit van een taalmodel waarbij in de eerste cyclus de instructie taal Papiamentu is, met uitzondering van de vier scholen op curacao en twee op de andere eilanden (totaal 6 scholen).

In cyclus 2 en 3 is de instructietaal Nederlands.

De laatste versie van de Landverordening schrijft voor dat de instructietaal Papiamentu zal zijn in cyclus 1 en 2, met uitzondering van de zeven scholen. Het bevoegde gezag kan verzoeken een andere instructietaal te hanteren in de tweede cyclus. De eilandsraad besluit hierover. Dit tweede concept belemmert de invoering van de tweetalige school.

De memorie van toelichting bij het laatste ontwerp zegt het volgende ten aanzien van de uitzonderingspositie van de zeven scholen:

“Aangezien reeds voorafgaande aan deze landsverordening een afwijkende situatie voor de in het derde lid genoemde scholen gold, is in het derde en vierde lid met deze afwijkende situatie rekening gehouden.”

Deze motivering voldoet niet aan het criterium van het Hof dat het maken van onderscheid alleen is toegestaan indien daarvoor een redelijke en objectieve rechtvaardigheidsgrond is aan te geven. Een enkele verwijzing naar het verleden, zonder ondersteuning met onderwijskundige argumenten lijkt niet voldoende. Er zal in de memorie van toelichting allereerst duidelijker moeten worden geargumenteed. In elk geval zal moeten worden gemotiveerd of de desbetreffende scholen voldoende ongelijk aan andere scholen zijn om ze als ongelijk te behandelen.

Dit houdt in dat moet worden gezien of die argumentatie sterk genoeg is om de desbetreffende scholen in een andere positie te plaatsen. Denkbaar is, afhankelijk van de aan te voeren redenen, dat deze scholen niet moeten worden uitgezonderd, dan wel dat er juist nog méér scholen moeten worden uitgezonderd. Er zijn immers meer scholen die een andere dan de thans voorgestelde onderwijsinstructie taal wensen.

In het door de Directie Onderwijs en Cultuur aangeleverde dossier is in elk geval een aanvraag te vinden van de *Foundation Catholic Education St. Maarten* voor een tweetal scholen, terwijl ook vanuit de kant van de Romerschool op Curaçao er een aanvraag is voor uitzondering.

Leermiddelen

De leermiddelen die ontwikkeld moesten worden voor taalontwikkeling Papiamentu zijn niet volledig geleverd. Voor het vak Nederlands is nog niets geproduceerd, noch voor de andere vreemde talen.

Ook voor het vak rekenen is geen nieuw materiaal geproduceerd en voor de andere educatiegebieden ook nauwelijks.

De achterstand in de productie van materiaal in het Papiamentu en het achter raken met het Nederlands, waardoor nu gesproken wordt over een “crash” programma om de achterstand in te halen, zal een negatieve impact hebben op de ontwikkeling van de leerlingen in het funderend onderwijs en vervolgens het draagvlak voor de vernieuwingen en in het bijzonder voor de status van het Papiamentu ernstig in gevaar brengen.

Taalbeleid.

Hoewel de instructietaal in het funderend onderwijs een zeer actueel onderwerp is, behelst het taalbeleid meer dan slechts de instructietaal.

Het taalbeleid geeft richting aan het veelomvattend taalonderwijs¹.

Het beslaat verschillende talen die relevant zijn in het Antilliaanse taalonderwijs, zoals Papiamentu, Engels, Nederlands. Maar ook talen die relevant zijn binnen onze geopolitieke realiteit zoals Spaans.

Binnen het taalbeleid zullen tevens doelstellingen moeten worden geformuleerd voor de vakonderdelen; aanvankelijk lezen, spelling, uitspraak en zelfs bijvoorbeeld argumentatieleer in het voortgezet onderwijs.

Het taalbeleid moet zich uitspreken over de verscheidenheid van doelen en inhoud van een bepaald vak voor een bepaald

¹ Behalve taalvaardigheid omvat taalonderwijs ook onderdelen waarvan het primaire doel gelegen is in een directe vergroting van de taalvaardigheid. Een voorbeeld is literatuuronderwijs.

onderwijstype. Om dit te bereiken ontwikkelt men domeinbeschrijvingen².

Huidige stand van zaken in het taalbeleid

Er is een document voor schooltaalbeleid, dat op verschillende scholen besproken is.

De uitvoering van dit project is in een ver gevorderd stadium en moet worden afgerond.

Daarbij zal de taalvisie van het huidige kabinet namelijk een meertalige gemeenschap, worden verwerkt.

De Nederlandse Antillen, in het bijzonder Curaçao, heeft zich altijd geprofileerd als een land waar meerdere talen worden gesproken. Dit is ons sociaal-economisch wapen en schild geweest, maar ook onze kracht.

Des te meer nu de grenzen vervagen en er praktisch geen barrière's zijn voor interactie met de wereld, moeten we blijven investeren in dat wat ons altijd een voorsprong heeft gegeven namelijk onze meertaligheid.

Daarom zullen de tweede taal, Nederlands en de vreemde talen Spaans en Engels voor de benedenwindse eilanden een duidelijke positie krijgen in de wet op het funderend onderwijs.

Vooralsnog zal het Nederlands voldoende aandacht moeten krijgen om de overschakeling in het voortgezet onderwijs in het Nederlands te versoepelen.

Het voortgezet onderwijs is nog steeds in het Nederlands en dit vereist waar Papiamentu de voertaal is, een degelijke

² In een domeinbeschrijving probeert men de doelen en inhouden van een bepaald vak voor een bepaald onderwijstype op overzichtelijke wijze samen te brengen.

familiaarste vanaf de eerste cyclus en vervolgens zo snel mogelijke transitie van instructietaal Papiamentu naar instructie taal Nederlands.

Tweetaligheid

Ook het begrip tweetaligheid zal duidelijk omschreven moeten worden.

De oudercommissie van de Romerschool op Curaçao, heeft in haar brief aan de overheid, aan gegeven aan tweetalig onderwijs de voorkeur te geven. Daarbij werd gesteld dat men het Nederlands als instructietaal op de school wenst terwijl het Papiamentu als vak wordt toegepast.

In de praktijk van het tweetalig-onderwijs³ geldt dat een school zich tweetalig noemt als aan **beide talen zowel als vak en voertaal ruime aandacht wordt besteedt.**

Longitudinaal onderzoek naar taalverwerving van Papiamentu en Nederlands van Severing⁴, toont aan dat het tweetalig onderwijs model, zoals het RK. Centraal schoolbestuur voorstaat een sterke voorkeur geniet.

³ De conclusie lijkt gerechtvaardigd dat binnen de taalsituatie op Curaçao, al op kleuterleeftijd de eerste aanzet van tweetaligheid zijn te onderscheiden. De van huis uit Papiamentutalige kleuter staat aan het begin van continuüm van tweetaligheid, met een sterk dominante eigen taal. (Taaltalent in ontwikkeling, een studie naar Papiamentu en het Nederlands in de kleuterperiode op Curaçao en in Nederland, Proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor, november 1995, door Goretti Narain.)

⁴ Geletterdheid en onderwijssucces op Curaçao; Een longitudinaal onderzoek naar verwerving van Papiamentu en Nederlands; Proefschrift van Ronald Severing (geboren te Curaçao) ter verkrijging van de graad van doctor, juli 1997

(....) Gegeven het feit dat het verwerven van geletterdheid in een taal een bepaald niveau van mondelinge taalvaardigheid in die taal vereist, zou leerlingen de gelegenheid geboden moeten worden om elementaire vaardigheden van geletterdheid eerst in hun eerste taal, voor de meesten het Papiamentu op de benedenwindse eilanden, op te bouwen. Wanneer de leerlingen eenmaal gealfabetiseerd zijn in hun eerste taal, dient leesinstructie in de tweede taal aan te vangen op het moment dat leerlingen een basale beheersing van mondelinge vaardigheid in die taal bezitten. (Verhoeven, 1990b).

De uitkomsten van het onderhavige onderzoek laten zien dat in de bovenbouw leesbegrip het sterkste is in het Papiamentu.

Vanuit de aanname dat aanvankelijke verwerving van geletterdheid in de sterkste taal het meest effectief zal zijn, is het aan te bevelen de leerlingen in het Papiamentu te alfabetiseren op de basisschool op Curaçao, ongeacht keuzes ten aanzien van de verdere inrichting van het onderwijs.

Verder wordt in het onderzoek vastgesteld dat de mate van geletterdheid van de leerlingen in het Nederlands een van de krachtigste voorwaarden vormt voor onderwijs succes op de basisschool en in het voorgezet onderwijs op Curaçao. Ook het Papiamentu speelt een rol als predictor, zij het duidelijk minder.

Daarbij blijkt een goede beheersing van begrijpend lezen in het Nederlands zeer relevant.

Geziende zwakke woordenschat ontwikkeling van kleuters (Narain, 1995) en de in het onderhavige onderzoek geconstateerde geringe woordenschatomvang op het einde van de basisschool, zal er gericht aandacht aan woordenschat uitbreiding in beide talen besteed moeten worden.

Daarbij dient de status van het Papiamentu als dominante taal geprofiteerd te worden(...)

“Klare taal”

De beslissing over instructietaal in het Funderende Onderwijs kan niet langer steeds veranderen. De minister van onderwijs is voornemens, in een aantal notities over taalbeleid steeds een aspect aan de orde te stellen.

Tevens is het streven om nog de eerste helft van dit jaar de wet op het Funderend Onderwijs, waarin het taalbeleid wordt vastgelegd, bij de Staten aan te bieden.

In deze eerste notitie is de instructie taal in het funderend onderwijs onderwerp.

Daarbij is het uitgangspunt dat meerdere instructie talen zonder kwantitatieve beperking toegelaten worden in het funderend onderwijs.

Meerdere instructie talen in het Funderend Onderwijs.

Beslispunten

1. De talen Papiamentu, Engels en Nederlands zullen allen instructietaal in het Funderend Onderwijs kunnen zijn vanaf de eerste cyclus.
Deze beslissing is niet geheel nieuw, aangezien op dit moment zowel Nederlands, Papiamentu als Engels, instructietaal zijn in het funderend onderwijs.
In het voorgaande beleid zijn er echter beperkingen opgelegd voor het aantal Nederlandse scholen.
Hierdoor wordt afbreuk gedaan aan het staatsrechterlijke recht op gelijke behandeling van alle burgers. Immers de

signalen uit de gemeenschap van wachtlijsten bij Nederlandse scholen en het feit dat een paar honderd kinderen niet geplaatst konden worden op Nederlandse scholen omdat het aantal Nederlandse scholen beperkt is tot vier op Curaçao, is een duidelijk teken van schaarste dat is ontstaan als gevolg van de beperking die door het beleid, niet door de wet⁵, is opgelegd.

Met de huidige beslissing om ruimte te geven aan schoolbesturen om scholen met zowel Papiamentu, Nederlands als Engels als instructietaal aan te bieden, wordt de beperking opgeheven.

2. Tevens zal een combinatie van talen, tweetalige scholen, mogelijk zijn.
*Bij tweetalig onderwijs geldt dat een school zich tweetalig mag noemen als het aan beide talen als vak en voertaal ruime aandacht besteedt.
Het tweetalig model zoals voorgesteld door het RK Centraal schoolbestuur⁶ geniet de voorkeur.*
3. Het aantal scholen dat Nederlands, Papiamentu of Engels als instructietaal hebben zal door het Bevoegd Gezag bepaald worden en niet door het Land.
4. In de wet zullen eisen worden gesteld aan de kwaliteit voor het taalonderwijs, de eindtermen en de kwalificatie van leerkrachten.

⁵ Volgens de huidige wet op het Basisonderwijs is Nederlands nog steeds de instructie taal.

⁶ Instructietaal Papiamentu eerste cyclus
Instructietaal cyclus 2 en 3 Nederlands
Familiarisering met Nederlands in de eerste cyclus.

5. Tevens zullen er taalvaardigheidstoetsen worden ontwikkeld, om de taalontwikkeling van de leerlingen te kunnen monitoren.
6. Als gevolg van dit beleid zullen ouders de school met de instructietaal van hun voorkeur kunnen kiezen.